

פעולות בנק ישראל

1. סיכום

הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל הגיעו בסוף 1962 ל-2,016.8 מיליון ל"י לעומת 1,119.0 מיליון ל"י בסוף 1961. למעלה ממחצית הגידול — 483.2 מתוך 817.8 מיליון ל"י — היא תוצאה של עליית ערכם בל"י של נכסי מטבע החוץ והזהב של הבנק, בעקבות שינוי שער החליפין. הגידול הנותר נובע אף הוא בעיקרו מתוספת נכסים במטבע חוץ ובהב. בנייתוח השינויים להלן תופרד השפעת השיערוך משאר הגורמים שהשפיעו על מאזן הבנק.

(א) נכסים

1. מטבע חוץ

סך נכסי הבנק במטבע חוץ ובהב, לרבות היתרה הנקייה בחשבונות הסילוקין וההלוואות למדינות ומוסדות זרים, הגיע בסוף 1962 ל-1,247.2 מיליון ל"י, שהן 415.7 מיליון דולר לפי שער של 3 ל"י לדולר, לעומת 477.4 מיליון ל"י בסוף 1961, שהן 265.2 מיליון דולר לפי שער של 1.80 ל"י לדולר.

2. חשבונות הממשלה

ההלוואות והמקדמות לממשלה בצורות שונות — ניירות ערך, שטרי התחייבות והתחייבויות שוטפות — הרשומות בצד הנכסים של המאזן, ירדו בסכום של 106.8 מיליון ל"י, מ-403.5 ל"י בסוף 1961 ל-296.7 מיליון ל"י בסוף 1962. הירידה חלה בעיקרה בשטרי ההתחייבות לזמנים ארוכים, כתוצאה מפירעון מוקדם בעזרת רווחי השיערוך של בנק ישראל בעקבות הפיחות. בחשבונות הזכות של הממשלה חלה עלייה של 204.7 מיליון ל"י, בעיקר בפקדונות מטבע החוץ. אלה עלו מ-41 מיליון דולר בסוף 1961 ל-83 מיליון בסוף 1962, אולם בגלל הפיחות היה גידול ערכם בל"י רב יותר — מ-73.7 ל-249.2 מיליון ל"י. כתוצאה משינויים אלה ירד חוב הממשלה, נטו, לבנק ישראל ב-311.5 מיליון ל"י, ולאחר קיזוזם של כל החשבונות הקרדיטוריים והדביטוריים נוצרה יתרת זכות כוללת בת 10.0 מיליון ל"י לעומת יתרת חובה של 301.5 מיליון ל"י בסוף 1961.¹

3. ניכיון שטרות

בניכיון השטרות לציבור במטבע מקומי חלה ב-1962 ירידה של 5.9 מיליון ל"י, מ-13.4 מיליון בסוף 1961 ל-7.5 מיליון בסוף 1962. בניכיון השטרות לציבור במטבע חוץ חלה ירידה של 2.4 מיליון דולר, מ-23.9 מיליון בסוף 1961 ל-21.5 מיליון בסוף 1962.

¹ החישוב נעשה על פי הגדרות חוק בנק ישראל, שלא כחישוב בפרק י"ד, ואינו כולל בין חשבונות הממשלה את חשבונות ההון ואת החשבונות האחרים.

לוח כ"א-1

הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל, 1961 ו-1962

העלייה או הירידה (-) מ'1961 ל'1962		אחרים		מיליוני ל"י		
אחרים	מיליוני ל"י	1962	1961	1962	1961	
נכסים						
151.3	768.5	75.9	51.9	1,276.4	507.9	מטבע חוץ וזהב *
-31.0	-109.2	14.4	35.9	242.6	351.8	ניירות ערך ממשלתיים
						התחייבויות שוטפות
4.6	2.4	3.2	5.3	54.1	51.7	של הממשלה
27.5	15.5	4.3	5.8	71.9	56.4	שטרות שנוכו לציבור
						הלוואות למדינות
236.8	25.1	2.1	1.0	35.7	10.6	ולמוסדות זרים
50.0	0.2	0.1	0.1	0.6	0.4	חשבונות אחרים
71.8	702.5	100.0	100.0	1,681.3	978.8	סך הכל
52.4	115.3			335.5	220.2	חשבונות מקבילים **
68.2	817.8			2,016.8	1,199.0	סך הכל כללי
התחייבויות						
18.6	67.6	25.6	37.2	431.2	363.6	שטרי כסף ומעות במחזור
						פיקדונות הממשלה
200.7	204.7	18.2	10.4	306.7	102.0	ומוסדות ממשלתיים
-100.0	-4.3	—	0.4	—	4.3	פיקדונות מוסדות אחרים
						פיקדונות מוסדות בנקאיים
90.5	433.9	54.4	49.0	913.2	479.3	ומוסדות כספיים ***
—	—	1.2	2.0	20.0	20.0	הון וקרנות
6.3	0.6	0.6	1.0	10.2	9.6	חשבונות אחרים
71.8	702.5	100.0	100.0	1,681.3	978.8	סך הכל
52.4	115.3			335.5	220.2	חשבונות מקבילים **
68.2	817.8			2,016.8	1,199.0	סך הכל כללי

* לרבות חשבונות סילוקין בקשר להסכמי תשלומים.

** לרבות חשבונות עודפי מזון, אשנאים דוקומנטריים, ערבויות וקרנות חליפין.

*** לרבות פת"ח.

ב־1962 מכר בנק ישראל לבנקים המסחריים שטרות מתוך תיק השטרות שנוכו על ידו. בסוף השנה הגיעה יתרת המכירות ל־16.4 מיליון ל"י.

4. הלוואות למדינות ובנקים זרים

בשל סכומיהן הקטנים יחסית עד כה נכללו פעולות אלה במאזן בסעיף ניכיון המשנה של שטרות. אולם החל מ־1962 הוקצה להן סעיף נפרד. היתרה בסוף 1962 הגיעה ל־35.7 מיליון ל"י (11.9 מיליון דולר) לעומת 10.6 מיליון ל"י (5.9 מיליון דולר) בסוף 1961.

(ב) התחייבויות

1. שטרי כסף ומעות במחזור

סכום שטרי הכסף והמעות במחזור עלה במשך שנת 1962 ב־18.6 אחוזים לעומת 15.1 אחוזים ב־1961 והגיע ל־431.2 מיליון ל"י לעומת 363.6 מיליון ל"י בסוף 1961.

2. פיקדונות הממשלה

כאמור עלה הסכום הכולל של חשבונות הוכות של הממשלה ב־200.7 מיליון ל"י והסתכם ב־306.7 מיליון ל"י לעומת 102.0 מיליון ל"י בסוף 1961. עיקר הגידול חל בפיקדונות הממשלה במטבע חוץ.¹

3. פיקדונות של מוסדות בנקאיים ומוסדות כספיים

פיקדונות המוסדות הבנקאיים בחשבונות עובר ושב ופיקדונותיהם לזמנים קצובים במטבע ישראלי גדלו ב־134.1 ל"י, מ־232.4 מיליון בסוף 1961 ל־366.5 מיליון בסוף 1962. פיקדונותיהם במטבע חוץ גדלו ב־299.9 מיליון ל"י, מ־246.9 מיליון ל"י (137.2 מיליון דולר) בסוף 1961 ל־546.8 מיליון ל"י (182.2 מיליון דולר) בסוף 1962. עיקר הגידול קשור בפיקדונות פו"ק ותמ"מ של מקבלי פיצויים אישיים מגרמניה, המופקדים על־ידי המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל.

2. נכסים והתחייבויות במטבע חוץ ובוזב

(א) מטבע חוץ וזב

בסך נכסי בנק ישראל במטבע חוץ וזב, לרבות היתרות נטו במסגרת הסכמי התשלומים וההלוואות למדינות ובנקים זרים, בניכוי פיקדונות תושבי חוץ (פת"ח) חלה עליה מ־477.4 מיליון ל"י בסוף 1961 (265.2 מיליון דולר לפי השער הקודם של 1.80 ל"י לדולר) ל־1,247.2 מיליון ל"י בסוף 1962 (415.7 מיליון דולר לפי השער הנוכחי של 3 ל"י לדולר). העלייה נובעת איפוא הן משיערוך הנכסים בלירות ישראליות והן מגידול סכומי מטבע החוץ והזב שברשות הבנק ב־150.5 מיליון דולר.

ערך הזב שברשות הבנק עלה מ־29.2 מיליון ל"י ל־141.9 מיליון ל"י; בדולרים הגיע גידול ערך הזב ל־31.1 מיליון דולר. רכישות הזב נעשו במסגרת המדיניות של החזקת חלק מיתרות מטבע החוץ של הבנק בזב, הן מטעמי בטיחות הרזרבות והן מטעמי שמירה על נזילות. העלייה הנקייה בנכסי מטבע החוץ נמשכה במשך כל חודשי השנה.

¹ ראה הערה בעמ' 387.

יתרות בנק ישראל במטבע חוץ ובוזהב, 1959 עד 1962

(מיליוני דולרים)

מטבע חוץ	זהב	הלוואות לחוץ-לארץ	יתרה נטו בחשבונות סילוקין	סך כל היתרות ברוטו	פחות : פיקדונות תושבי חוץ	סך כל היתרות נטו
1959 דצמבר	116.1	7.8	1.1	-11.7	113.3	111.7
1960 דצמבר	206.9	6.3	2.8	-2.5	213.5	208.2
1961 דצמבר	263.2	16.2	5.9	-1.5	283.8	265.2
1962 ינואר	277.1	26.2	5.9	-2.6	306.6	286.5
פברואר	289.3	26.2	5.9	-2.5	318.9	296.9
מארס	313.8	26.2	6.4	-1.9	344.5	322.6
אפריל	343.7	26.2	6.2	-1.2	374.9	353.3
מאי	357.2	26.2	6.1	0.7	390.2	370.2
יוני	362.8	26.2	6.7	1.9	397.6	376.7
יולי	362.9	31.9	8.2	2.1	405.1	384.2
אוגוסט	352.3	47.3	7.8	2.3	409.7	388.1
ספטמבר	355.3	47.3	7.6	3.4	413.6	391.8
אוקטובר	358.1	47.3	10.1	3.0	418.5	397.7
נובמבר	362.1	47.3	10.9	3.9	424.2	404.7
דצמבר	372.0	47.2	11.9	3.4	434.5	415.7

נכסי מטבע החוץ— כולם במטבעות בני המרה חופשית— הוחזקו בצורת שטרי אוצר ושטרות בנקאיים זרים או כפיקדונות לזמנים קצובים ופיקדונות עובר ושב נושאי ריבית בבנקים בחוץ לארץ. חלק מהנכסים, הדרוש לניהול עסקיו השוטפים של הבנק, הוחזקו בחשבונות עובר ושב שאינם נושאים ריבית.

בסוף 1962 היו 96 אחוזים מיתרות מטבע החוץ מושקעים או מוחזקים בחשבונות נושאי ריבית לעומת 91 אחוזים בסוף 1961. ההכנסה מריבית על השקעות אלה גדלה מ-15 מיליון ל"י בקירוב (8.3 מיליון דולר) ב-1961 ל-36 מיליון ל"י (12 מיליון דולר) ב-1962. עלייה זו נובעת מגידול נכסי מטבע החוץ. התשואה של נכסי מטבע החוץ הגיעה ל-3 אחוזים בממוצע. בניכוי יתרות זהוב ויתרות חשבונות עובר ושב, שאינם נושאים ריבית, הגיעה התשואה ל-4 אחוזים בממוצע.

(ב) חשבונות סילוקין בקשר להסכמי תשלומים

בסוף שנת 1962 ניהל בנק ישראל חשבונות סילוקין עם הבנקים המרכזיים של 12 מדינות, שעמן מקיימת ישראל הסכמי סחר ותשלומים. סכום היתרות לזכות ישראל בחשבונות הסילוקין הגיע בסוף 1962 ל-17.6 מיליון ל"י (5.9 מיליון דולר); הסכום לחובתה הגיע ל-7.4 מיליון ל"י

(2.5 מיליון דולר). היתרה הנקייה לזכות ישראל הגיעה איפוא ל-10.2 מיליון ל"י (3.4 מיליון דולר). לעומת חוב נטו של 2.6 מיליון ל"י בסוף 1961 — הטבה של 12.8 מיליון ל"י (4.3 מיליון דולר).

תוקף הסכם התשלומים עם אורוגוואי פג במאָרס 1962, והיתרה לזכות אורוגוואי סולקה בתחילת שנת 1963.

לוּח כ"א-3

היתרות בחשבונות הסילוקין, 1961 ו-1962

(אלפי דולרים)

(סוף התקופה)

הארץ	1961	1962	העלייה או הירידה (-) מסוף 1961 לסוף 1962
אורוגוואי	299	-245	-544
בולגריה	- 75	-172	- 97
בראזיל	-601	707	1,308
גאנה	-170	624	794
הונגריה	-501	955	1,456
יוון	1,671	1,271	-400
יוגוסלביה	-1,192	1,837	3,029
פורטוגל	-684	-258	426
פולין	366	-1,095	-1,461
רומניה	-163	- 64	117
צ'כוסלובקיה	465	465	—
תורכיה	-466	172	638
סכומים במעבר	-420	-825	-405
סך הכל	-1,471	3,390	4,861
סך הכל באלפי ל"י	* -2,647	** 10,170	12,817

* לפי שער של 1.80 ל"י לדולר.

** לפי שער של 3 ל"י לדולר.

(ג) פיקדונות מטבע חוץ

פיקדונות מטבע החוץ של המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל הסתכמו בסוף 1962 ב-546.8 מיליון ל"י (182.2 מיליון דולר), לעומת 246.9 מיליון ל"י (137.2 מיליון דולר) בסוף 1961.

פיקדונות אלה מחולקים לכמה סוגים:

(1) פיקדונות לזמן קצוב של תושבי ישראל (פז"ק) — פיקדונות הנקובים במטבע חוץ, שהופקדו על-ידי תושבי ישראל ואשר במועד הקצוב יהיו ניתנים לפדיון במטבע ישראלי לפי השער שיהיה אז בתוקף. בסוף 1962 הסתכמו פיקדונות אלה ב-250.1 מיליון ל"י לעומת 95.1 מיליון ל"י בסוף 1961. בערכם של פיקדונות אלה בדולרים חלה עלייה של 30.6 מיליון דולר לעומת עלייה של 19.7 מיליון ב-1961.

(2) פיקדונות תושבים מעבירי מטבע (תמ"מ) — פיקדונות של תושבי ישראל במטבע חוץ,

הניתנים למשיכה במטבע חוץ למטרות מסוימות, המוגדרות בתקנות, כגון מימון נסיעות לחוץ לארץ ורכישת ניירות ערך זרים. בסוף 1962 הסתכמו פיקדונות אלה ב־226.6 מיליון ל"י לעומת 107.6 מיליון ל"י בסוף 1961. בערכם במטבע חוץ חל גידול של 15.8 מיליון דולר.

מרבית כספי הפו"ק והתמ"מ שייכים למקבלי פיצויים אישיים מגרמניה המערבית, שהעדיפו שלא להמירם לאלתר במטבע ישראלי, אלא להחזיקם במטבע חוץ או בהצמדה למטבע חוץ באמצעות הסדרים אלה, הנושאים ריבית גבוהה יחסית (עד 7 אחוזים לשנה לפיקדון ל־12 חודש), המשוחררת ממס הכנסה.

(3) פיקדונות תושבי חוץ (פת"ח) — פיקדונות של תושבי חוץ (ובכללם משקיעים, עולים, מומחים זרים וכדומה) בבנקים בישראל, שהופקדו על־ידי הבנקים בבנק ישראל. בסוף 1962 הגיע סכומם ל־56.5 מיליון ל"י לעומת 33.5 מיליון ל"י בסוף 1961, כמעט כל הגידול היה תוצאה של שינוי שער החליפין, ואילו בערך הפיקדונות במטבע חוץ לא חל כמעט שינוי.

(4) חשבונות אחרים הכוללים את פיקדונות מטבע החוץ של הבנקים (4.5 מיליון דולר בסוף 1962 לעומת 4.2 מיליון בסוף 1961); ואת חשבונות "הפקדת אשראי יבוא" (הא"י), שבהם מחזיקים הבנקים המסחריים בבנק ישראל פיקדונות יבואנים, הקשורים בקבלת רשיונות יבוא בתנאי "מימון במוזמנים" (0.1 מיליון דולר בסוף 1962 לעומת 0.7 מיליון בסוף 1961). חשבונות "ניירות ערך תמורת דיבידנדה" (נת"ד) שהסתכמו בסוף 1961 במיליון דולר נסגרו ב־18 במאָרס 1962.

3. פעולות בנק ישראל כבנקאי וכסוכן פיסקאלי של הממשלה¹

חשבונות החובה של הממשלה בבנק ישראל מתחלקים לשני סוגים: מקדמות רגילות, אשר על־פי חוק בנק ישראל עליה להחזירן לפני תום שנת הכספים, והתחייבויות אחרות, שעיקרן ניירות ערך ושטרי התחייבות של ממשלה. סכום החשבונות הללו (פרט לחשבונות המקבילים) ירד ב־1962 ב־106.8 מיליון ל"י, בצירוף חשבונות הזכות של הממשלה מגיעה הירידה נטו בהתחייבויות הממשלה לבנק ישראל ל־311.5 מיליון ל"י. כאמור, נובעת הירידה בהתחייבויות הממשלה בחלקה מפירעון מוקדם של התחייבויות בכספי רווחי הפיחות של בנק ישראל, ובחלקה מגידול פיקדונות הממשלה בבנק.

(א) חשבונות חובה וזכות

במקדמות הרגילות לממשלה חלה עלייה של 2.4 מיליון ל"י — מ־51.7 מיליון בסוף 1961 ל־54.1 מיליון בסוף 1962.

חוב הממשלה לזמן ארוך ירד באותה תקופה ב־109.2 מיליון ל"י כתוצאה מהפירעון המוקדם של המקדמות בכספי רווחי הפיחות. הירידה בהתחייבויות הממשלה מגיעה איפוא ל־106.8 מיליון ל"י, כן חל גידול של 204.7 מיליון ל"י בחשבונות הזכות של הממשלה — פיקדונות בבנק ישראל במטבע ישראלי ובמטבע חוץ.

(ב) חשבונות מקבילים

החשבונות המקבילים, הקשורים בעודפי המזון, שהועמדו לרשות ממשלת ישראל על־ידי ממשלת ארצות־הברית, גדלו מ־156.6 מיליון ל"י ב־1961 ל־194.0 מיליון ל"י ב־1962.

¹ ראה הערה בע' 387.

חשבונות הממשלה בבנק ישראל, 1961 ו-1962

(מיליוני ל"י)

(סוף התקופה)

1962	1961	
חובה		
		מקדמות רגילות
46.5	35.4	מקדמות במטבע ישראלי
—	1.1	מקדמות במטבע חוץ
7.6	15.2	חשבונות אחרים
54.1	51.7	סך כל ההתחייבויות השוטפות
		מקדמות מיוחדות וניירות ערך ממשלתיים
69.4	69.4	שטרי אוצר
76.7	77.2	שטרי מקרקעין
4.1	4.1	שטרי התחייבות
—	58.5	מקדמת ביטחון
92.4	110.0	מקדמת קליטה וביטחון
—	—	מקדמת ביטחון תשכ"א
—	23.4	(נקובה בדולרים של ארצות-הברית)
—	9.2	מקדמת השתתפות במוסדות בינלאומיים
242.6	351.8	סך כל החוב לזמן ארוך
296.7	403.5	סך כל החובה
זכות		
* 57.5	28.3	פיקדונות במטבע ישראלי
249.2	73.7	פיקדונות במטבע חוץ
306.7	102.0	סך כל הזכות
10.0	-301.5	היתרה
חשבונות מקבילים		
194.0	156.6	עודפי מזון
194.0	156.6	סך כל החשבונות המקבילים

* לרבות פיקדונות חיסכון חובה בסך 11.2 מיליון ל"י.

(ג) היבוא הממשלתי

סכום האשראים הדוקומנטריים, שנפתחו לצורך מימון היבוא של משרדי הממשלה, הגיע ב-1962 ל-118.2 מיליון ל"י לעומת 65.9 מיליון ל"י ב-1961 (40.9 לעומת 36.6 מיליון דולר). סכום הדוקומנטים, שנתקבלו בבנק ישראל מבנקים וספקים בחוץ לארץ לגבייה במשרדי הממשלה השונים, עלה מ-23.6 מיליון ל"י ב-1961 ל-25.8 מיליון ל"י ב-1962 (בדולרים חלה ירידה מ-13.1 ל-8.8 מיליון).

ביבוא הממשלתי על-ידי אשראים וגביות באמצעות בנק ישראל יחד חלה ב-1962 עלייה של קרוב ל-5.5 מיליון ל"י, אולם בסכום במטבע חוץ לא חל כל שינוי והוא עמד על 49.7 מיליון דולר.

4. פעולות בנק ישראל כבנקאי של המוסדות הבנקאיים

(א) החזקת פיקדונות של המוסדות הבנקאיים והמוסדות הכספיים

פיקדונות המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל עלו מ-479.3 מיליון ל"י בסוף 1961 ל-913.2 מיליון ל"י בסוף 1962. מכלל זה היוו פיקדונות מטבע החוץ 246.9 מיליון ל"י (137.2 מיליון דולר) ב-1961 ו-546.8 מיליון ל"י (182.2 מיליון דולר) ב-1962. חלק מפיקדונות אלה הם פיקדונות שהמוסדות הבנקאיים והכספיים חייבים להחזיקם בבנק ישראל על פי החוק. בשיעור של 15 אחוזים מסכום פיקדונות עובר ושב והפיקדונות לזמנים קצובים, במטבע ישראלי, שברשותם. בעקבות העלייה בהיקף הפיקדונות, המחייבים החזקת פיקדונות חובה בבנק ישראל, עלו סכומי פיקדונות החובה הללו ב-27.6 מיליון ל"י והגיעו בסוף 1962 ל-135.9 מיליון ל"י לעומת 108.3 מיליון ל"י בסוף 1961.

מלבד פיקדונות החובה מפקידים המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל פיקדונות נוספים, הן בחשבון עובר ושב והן לזמנים קצובים. הראשונים עלו ב-1962 מ-49.5 ל-81.5 מיליון ל"י, והאחרונים — מ-74.6 ל-149.0 מיליון ל"י.

בהתאם ל"צו בנק ישראל (מוסדות כספיים) תש"ך—1960" חוייבו גם המוסדות הכספיים, שסכומי פיקדונות הציבור בהם עולים על 100,000 ל"י, להחזיק יתרות מינימליות בבנק ישראל. בסוף 1962 הסתכמו יתרות אלה ב-1.4 מיליון ל"י לעומת 1.3 מיליון בסוף 1961. בשנת 1962 היו שערי ריבית על פיקדונות המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל כדלקמן:

שער הריבית (באחוזים)	סוג הפיקדון
0	25 האחוזים הראשונים של פיקדונות החובה
2.5	75 האחוזים הנותרים של פיקדונות החובה
3.0	פיקדונות עובר ושב מעל לסכום פיקדונות החובה
3.5	פיקדונות לתקופה של 3 חודשים
4.0	פיקדונות לתקופה של 6 חודשים
4.5	פיקדונות לתקופה של 9 חודשים
5.0	פיקדונות לתקופה של 12 חודשים

(ב) ניכיון משנה

יתרות ניכיון המשנה בבנק ישראל בלירות ישראליות ירדו מ-13.4 מיליון ל"י בסוף 1961 ל-7.5 מיליון ל"י בסוף 1962. בניכיון המשנה במטבע חוץ חלה אמנם עלייה בלירות ישראליות —

ניכיון המשנה לפי הענה, 1961 ו-1962

(אילוף 71)

1962		1961		
מטבע חוץ (לפי שער של 3 ל"י לדולר)	מטבע ישראלי	מטבע חוץ (לפי שער של 1.80 ל"י לדולר)	מטבע ישראלי	
30	750	223	5,098	חקלאות
27,181	6,544	7,324	7,402	תעשייה
—	142	—	205	בנייה
12,661	60	27	70	מסחר
23,240	—	18,140	650	שירותים ציבוריים
16,921	—	16,772	—	מוסדות לאומיים
750	—	450	—	שונות
80,783	7,496	42,936	13,425	סך הכל
88,279		56,361		סך הכל במטבע מקומי
16,380		—		ומטבע חוץ יחד
71,898		56,361		פחות: שטרות שנמכרו לבנקים
				יתרת ניכיון המשנה

מ-42.9 מיליון ל"י בסוף 1961 ל-64.4 מיליון ל"י בסוף 1962, אולם הערך בדולרים ירד מ-23.8 מיליון דולר בסוף 1961 ל-21.3 מיליון דולר בסוף 1962. ברובה נובעת ירידה זו ממכירה מתוך תיק השטרות שנוכו לבנקים המסחריים; כן חלה הפחתה ממשית באשראי מבנק ישראל לציבור.

(ג) מכירת שטרות למוסדות הבנקאיים

בעקבות העלייה הניכרת בפיקדונות בבנקים המסחריים בראשית 1962 ומתוך מדיניות בנק ישראל להגביל ככל האפשר את מתן האשראי לציבור במסגרת השחרורים מנוילות, הוחלט באפריל 1962 לאפשר למוסדות הבנקאיים להשתמש בסכומים בלתי מנוצלים במסגרת זו לרכישת שטרות שנוכו מבנק ישראל. שטרות אלה נושאים ריבית של 7 אחוזים.

השטרות נמכרים לתקופות של חודשים שלמים, מחודשיים ומעלה. כשהרכישה היא במסגרת שחרורים מנוילות שלא נוצלו, דין האשראי הניתן על ידי כך כדין אשראי משוחרר מנוילות. יתרת השטרות שנמכרה לבנקים בתנאים אלה הסתכמה בסוף 1962 ב-16.4 מיליון ל"י.

(ד) מכירת השתתפויות בשטרי מקרקעים למוסדות הבנקאיים

מתוך כוונה לצמצם את הרחבת האשראי הבנקאי לציבור הוחלט באוגוסט 1962 לאפשר למוסדות הבנקאיים להשתמש בעודפי הנכסים הנוילים שברשותם כדי לרכוש מבנק ישראל השתתפויות בשטרי מקרקעים, שהוצאו על ידי האוצר בהתאם לחוק שטרי מקרקעים, תשי"ט—

1949. ההשתתפויות נמכרות לתקופות של חודשים שלמים, משלשה ומעלה, בסכומי מינימום של 10,000 ל"י וביחידות שהן כפולות של סכום זה. ההשתתפויות נושאות ריבית של 9 אחוזים לשנה.

בחודשים ספטמבר עד נובמבר רכשו הבנקים השתתפויות אלה בסכומים ניכרים, אולם בסוף 1962 ירדה היתרה ל-550 אלף ל"י.

ניהול מכירות אלה, כניהול מכירת השטרות וכל החשבונות הבנקאיים של הבנק, נעשה על ידי מחלקת הבנקאות של הבנק.

5. המטבע במחזור

(א) המזומנים במחזור והנכסים המוחזקים לכיסוי הממוצע החודשי של סכום המטבע במחזור בימי ד' של השבוע עלה מ-380.6 מיליון ל"י בדצמבר 1961 ל-452.3 מיליון ל"י בדצמבר 1962 — עלייה של 18.8 אחוזים לעומת 16.0 אחוזים בשנת 1961. העלייה היתה הדרגתית ומתמדת. הגידול הניכר ביותר חל בחודשים אפריל וספטמבר — עונות חגי הפסח וראש השנה. זוהי תופעה עונתית החוזרת ונשנית מדי שנה בשנה.

לוח כ"א-6

המזומנים במחזור והנכסים שהוחזקו לכיסוי, 1962

(אלפי ל"י)

(ממוצע של ימי ד' בשבוע במשך החודש)

הנכסים שהוחזקו לכיסוי					
החודש	מזומנים במחזור	זהב	יתרות מטבע חוץ	שטרי מקרקעין	שטרי אוצר ושטרי התחייבויות אחרים של הממשלה
1961 דצמבר	380,599	19,364	210,466	77,269	73,500
1962 ינואר	374,538	20,112	203,657	77,269	73,500
פברואר	378,486	38,035	189,682	77,269	73,500
מארס	385,840	59,917	175,156	77,267	73,500
אפריל	399,479	59,917	188,795	77,267	73,500
מאי	397,776	59,917	187,095	77,264	73,500
יוני	406,375	59,917	195,706	77,252	73,500
יולי	414,966	65,464	223,750	52,252	73,500
אוגוסט	423,386	104,634	235,721	10,351	72,680
ספטמבר	435,910	123,307	243,203	—	69,400
אוקטובר	444,297	123,307	251,590	—	69,400
נובמבר	448,037	123,307	255,330	—	69,400
דצמבר	452,331	123,307	259,624	—	69,400

שטרי כסף ומעות במחזור לפי הערך, 1961 ו-1962

(סוף התקופה)

1962		1961		הערך
אלפי ל"י	אחוזים	אלפי ל"י	אחוזים	
שטרי כסף				
0.6	2,663	0.7	2,423	½ ל"י
2.3	9,606	2.5	8,882	1 ל"י
4.7	19,786	6.5	23,018	5 ל"י
44.6	187,977	53.9	191,215	10 ל"י
47.8	201,705	36.4	129,357	50 ל"י
100.0	421,737	100.0	354,895	סך כל השטרות
מעות				
0.1	5	0.1	5	1 פרוטה
0.5	48	0.6	49	5 פרוטות
4.4	413	4.9	430	10 פרוטות
1.9	182	2.4	212	25 פרוטות
8.9	839	14.6	1,273	50 פרוטות
5.9	557	9.6	841	100 פרוטות
6.2	* 589	6.8	597	250 פרוטות
0.2	22	0.3	22	500 פרוטות
3.9	370	2.2	196	1 אגורה
11.5	1,082	8.2	711	5 אגורות
25.0	2,356	15.7	1,373	10 אגורות
12.9	1,215	11.4	990	25 אגורות
מטבעות - זכרון				
0.3	27	0.1	12	½ ל"י
2.6	243	4.7	408	1 ל"י
8.9	840	16.1	1,405	5 ל"י
2.1	201	2.3	201	20 ל"י
1.6	146	—	—	50 ל"י
3.1	292	—	—	100 ל"י
100.0	9,427	100.0	8,725	סך כל המעות
—	431,164	—	363,620	סך כל המטבע במחזור

* לרכות מעות נייר ומעות כסף.

בהרכב הנכסים, המוחזקים לכיסוי המטבע במחזור, חלו במשך שנת 1962 כמה שינויים: הכיסוי בזהב גדל ב-103.9 מיליון ל"י והכיסוי במטבע חוץ — ב-49.1 מיליון ל"י; לעומת זאת הופסק בהדרגה, החל מחודש יולי, השימוש בשטרי מקרקענים ככיסוי למטבע.

הגדלת חלקם של הזהב ומטבע חוץ בכיסוי המטבע נתאפשרה על ידי גידול יתרות אלה במאזן בנק ישראל. כיסוי זה הוא פורמלי, בהתאם לדרישות חוק בנק ישראל וחוקים קודמים.

(ב) המטבע במחזור לפי ערכים וסדרות

בשנת 1962 נמשכה העלייה בערך הכולל של שטרי הכסף בני 50 ל"י, וחלקם עלה מ-36.4 ל-47.8 אחוזים מכלל שטרי הכסף במחזור. לעומת זאת ירד חלקם של שטרי הכסף בני ערכים אחרים. שטרי הכסף בני 10 ל"י ירדו מ-53.9 ל-44.6 אחוזים, בני 5 ל"י — מ-6.5 ל-4.7 אחוזים, בני 1 ל"י — מ-2.5 ל-2.3 אחוזים ובני $\frac{1}{2}$ ל"י — מ-0.7 ל-0.6 אחוזים.

שינויים ניכרים חלו בשנת 1962 בהרכב המעות במחזור. העלייה של 0.7 מיליון ל"י בערך הכולל נובעת ברובה מהנפקתם של 4 מטבעות זכרון, שסכומם במחזור הגיע ל-529,000 ל"י בערך.

תהליך החלפת המעות הישנות, הנקובות בפרוטות, בחדשות, הנקובות באגורות, שהחל ב-1960 נמשך גם בשנה זו. בסוף 1962 היוו המעות החדשות 53.3 אחוזים מערך המעות במחזור לעומת 37.5 אחוזים בסוף 1961.

(ג) מטבע פגום

במשך שנת 1962 קבל בנק ישראל 215 בקשות להחלפת מטבע פגום בסכום כולל של 7,404 ל"י. מאלה אושרו 195 בקשות בסכום כולל של 6,767 ל"י.

ערך המטבע שהושמד על-ידי היחידה לביעור שטרי כסף ומעות, שאינם ראויים לשימוש, הסתכם ב-1962 ב-136.1 מיליון ל"י בשטרי כסף וב-5,000 ל"י בקרוב במעות נייר.

בשנת 1962 נשלחו להתכה בחוץ-לארץ מעות מתכת ישנות מסדרת הפרוטות, בסכום כולל של 1.1 מיליון ל"י.

(ד) החלפת שטרות מהוצאת בנק לאומי לישראל בע"מ

בעקבות ה"חוק להחלפת שטרי בנק, תשכ"א—1961", שנתקבל בכנסת בפברואר 1961 והמבטל מיום התקבלו את השטרות מהוצאת בנק לאומי לישראל בע"מ כהילך חוקי, הוחלפו בקופות בנק ישראל במשך שנת 1962 שטרות כאלה בסכום של 745 אלף ל"י. היתרה של שטרות מסוג זה במחזור הגיעה בסוף 1962 ל-1.2 מיליון ל"י — 0.3 אחוזים מסכום המטבע במחזור.

(ה) סוכנויות לאספקת מזומנים

לבנק ישראל סוכנויות בבאר-שבע, חדרה, טבריה, נתניה, פתח-תקוה ורחובות. סוכנויות אלה מספקות מזומנים למוסדות הבנקאיים בערי השדה ומאפשרות הקטנה ניכרת של היתרות במזומנים, אשר על המוסדות הבנקאיים להחזיק בקופותיהם. עם הגידול הכללי של סכום המטבע במחזור גדל גם המחזור בסוכנויות הבנק.

נוסף לסוכנויות בערי השדה הנזכרות הופעלו בשנת 1962 סוכנויות אצל שלושת הבנקים הגדולים בתל-אביב, וכך הושג היסכון נוסף בהעברת כספים מבנק ישראל ואליו, והיקף העבודה הטכנית, הקשורה בשטרי כסף, צומצם במידה ניכרת.

6. הנפקת מטבע

(א) הנפקת מטבעות זיכרון

במשך שנת 1962 הונפקו עלידי בנק ישראל ארבעה מטבעות זיכרון:

- (1) מטבע זיכרון עשוי כסף, בערך נקוב של חמש ל"י, המוקדש לפיתוח הנגב לציון יום העצמאות הארבעה-עשר. המטבע הוא במשקל 25.0 גרם, קוטרו 34.0 מ"מ ותכולת הכסף שלו 90 אחוזים.
- (2) מטבע זיכרון עשוי זהב, בערך נקוב של 50 ל"י, לציון יום השנה העשירי לפטירתו של ד"ר חיים ויצמן, נשיאה הראשון של מדינת-ישראל. משקל המטבע 13.34 גרם, קוטרו 27 מ"מ, ותכולת הזהב שלו 916 חלקי אלף.
- (3) מטבע זיכרון עשוי זהב, בערך נקוב של 100 ל"י, אף הוא לזכרו של ד"ר חיים ויצמן. צורתו וכתובותיו כשל קודמו, פרט לציון הערך. משקלו 26.68 גרם, קוטרו 33 מ"מ, ותכולת הזהב שלו 916 חלקי אלף.
- (4) מטבע זיכרון עשוי נחושת-ניקל, בערך נקוב של ל"י אחת, לכבוד חנוכה תשכ"ג, הנושא ציור חנוכה מאיטליה מהמאה ה-17. משקל המטבע 14.1 גרם וקוטרו 32.2 מ"מ.

(ב) החלפת שטרות בני $\frac{1}{2}$ ל"י ו-1 ל"י במטבעות בני ערכים זהים

כיוון ששטרי הכסף בערכים הנמוכים, בני $\frac{1}{2}$ ל"י ול"י אחת, עוברים מיד ליד לעתים קרובות מאוד, ומתבלים במהירות רבה, עומד בנק ישראל לנהוג כברוב המדינות ולהוציא מטבעות בערכים אלה. לפי התכנית לא תחודש הדפסת השטרות, ולאחר שיאול המלאי הנוכחי במשך שנת 1963, הם יוחלפו במטבעות. טביעת מטבעות אלה, ככל יתר המטבעות, תיעשה במיטבעה שליד המדפיס הממשלתי. הציורים נבחרו לאחר מכרו בין אמני הארץ.

(ג) ספיגת סידרת הפרוטות

לאחר אישור החוק הקובע, החל ב-1 בינואר 1960, חלוקת הלירה הישראלית ל-100 אגורות במקום ל-1000 פרוטות, החל בנק ישראל טובע מטבעות הנקובים באגורות. מטבעות אלה הוכנסו לשימוש בהדרגה, ובשנים 1961 ו-1962 היו שתי הסדרות במחזור זו בצד זו, כשמספר המטבעות הנקובים באגורות גדל בהתמדה בד בבד עם ירידת מספר המטבעות הנקובים בפרוטות. אולם קיומן של שתי הסדרות זו בצד זו גרם אי נוחות מסוימת, בייחוד לתיירים, ולכן החליט בנק ישראל לספוג מן השוק באורח פעיל את המטבעות הנקובים בפרוטות. הבנקים נתבקשו שלא להשתמש במטבעות הישנים בני 25, 50 ו-100 פרוטות לביצוע תשלומים לאחר ה-1 באוגוסט 1962. עם זאת אין הבנק מתכוון לבטל את ערכו החוקי של מטבע כלשהו, והמטבעות הנקובים בפרוטות יוסיפו לשמש הילך חוקי.

(ד) הוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון

בכל פעולות ההנפקה שלו נעזר בנק ישראל בוועדה ציבורית לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון, הפועלת ליד הבנק ועוסקת בבחירת נושאי המטבעות והשטרות ובהתוויית הקו האמנותי. הוועדה משמשת גם כחבר שופטים בכל המכרזים לציורי שטרות ומטבעות. בראש הוועדה עמד תחילה מר א. ז. הופיין המנוח, ואחריו ד"ר י. א. נבנצל, במשך שנות כהונתו כיו"ר הוועדה והמועצה המייעצת של בנק ישראל. לאחר התמנותו של ד"ר נבנצל למבקר

לוח כ"א-8

מילואות פנים שנוהלו על ידי בנק ישראל, 1962¹

ריבית והפרשי הצמדה ששולמו ב-1962	הסכום במחזור בסוף 1962	סכום הקרן שנפדה ב-1962	תוספת השערך בעקבות שינוי שער החליפין	הסכום שהופץ במשך 1962	הסכום במחזור בסוף 1961	סכום ההרשאה	מספר המילואות	המילואות
אלפי ל"י								
1,312	32,117	180		39	32,259	41,000	6	מילואות פנים לא צמודים
								{ מילואות עצמיים נושאי פרסים ²
								מילואות עצמי מיוחד נושא ריבית
								איגרות חוב למוכ"ז (מנדטורית)
³ 105	³ 4,111	³ 15			4,126	10,000	4	4½% מילואות ממשלתיים (מוסדות כספיים)
832	14,635	4,990			19,625	—	2	4% מילואות חובה תשי"ב—1952
337	9,511	1,370			10,881	⁴ 20,371	1	2½% מילואות חובה תשי"ג—1953
151	5,610	594			6,204	⁴ 9,021	1	3½% מילואות חובה תשי"ד—1954/1959
	300	32			332	7,500	1	3½% שטרי ערך 1953/1957
	2				2	4,400	1	מילואות חיסכון לשיכון עולים ²
204	334	9,224		2,270	7,288	⁵	1	מילואות קצר מועד תשי"ד—1960 ²
2,947	99,599	98,217		175,336	22,480	⁸ 120,000	1	
מילואות פנים צמודים								
930	9,220	27	3,694	44	5,509	⁵	1	מילואות שיוך עולים נושא פרסים ²
3,353	53,240	16,375	18,282	1,373	39,960	70,000	10	6%, 4½% מילואות שיוך עולים נושא ריבית ²
1	71	8	³ 35		44	5,000	1	3% מילואות לאומי 1948/1953
361	16,311	52	6,533		9,830	⁶	1	מילואות ביטחון תשי"ז נושא פרסים

2,146	25,172	4,077	8,050		21,198	40,000	1	61%, 41% מילווה ביטחון נושא ריבית
800	26,331	3,762	12,037		18,056	10,000	1	31% שטרי חיסכון צמודי דולר
4,516	99,942	—	15,962	32,867	51,112	125,500	13	6% מילווה פיתוח תש"ך—1960 ²
1,080	11,284	2,364	3,847		9,801	15,000	2	61%, 6% מילווה משותפים לרשויות מקומיות
3,394	47,688	4,270	14,915		37,043	40,000	3	6% בנק לפיתוח התעשייה
580	14,087	911	5,622		9,377	10,000	1	5% חברת הנפט הלאומית
357	14,779	1,567	6,519		9,827	10,000	1	מילווה עלייה של הסוכנות נושא פרסים
703	18,750	—	2,821	12,000	3,929	27,000	2	6%, 5% חברת החשמל לישראל
478	27,076	—	2,076	21,641	3,359	25,000	2	5%, 61% טסחות, בנק משכנתאות לישראל

24,307	530,170	138,035	100,393	245,570	322,242		57	מילווה פנים במטבע חוץ
אלפי דולרים								
1,816	45,454	7,480	20,994	—	31,940	25,000	1	31% טבי דולר תשי"א—1951
—	1	2	2	—	1	1,391	1	שטרי חוב תמורות מטבע חוץ
1,816	45,455	7,482	20,996	—	31,941			

1. המילווה הצמודים לשער החליפין שוערכו לפי השער החדש, ובכומי היתרות במחזור הוגדלו בסכום השיעור. הפרשי ההצמדה הללו הובאו גם בנפרד, פדיונות הקרן ותשלומי הריבית, ששולמו לפי תנאי ההצמדה, חושבו ונרשמו לפי השער החדש.
2. ההפצה נמשכה ב-1962.
3. איגרות הרשומות בישראל בלבד, איגרות, שהוצאתן מהארץ הורשתה ואשר נמחקו מהרישום הישראלי, כלולות בסכומי הפדיון.
4. ההפצה כפועל עד סוף 1962.
5. כלול בסכום ההרשאה של מילווה שיכון נושא ריבית.
6. כלול בסכום ההרשאה של מילווה ביטחון נושא ריבית.
7. כל ל"י של הערך הנקוב שווה לפי תנאי ההצמדה ל-2.80 דולר.
8. במקום סדרה שנפדתה ניתן להוציא סדרה חדשה.
9. הפרשי ההצמדה משנים קודמות, אשר נהלו עד כה בחשבון מיוחד, צורפו השנה לחשבון המילווה, הפחות לא השפיע על מילווה זו.

המדינה קיבל על עצמו ד"ר א. ויתקון, שופט בית המשפט העליון, את ראשות הוועדה. יתר חברי הוועדה שמונו על-ידי נגיד הבנק הם: מר א. אילון, מר מ. ארדון, ד"ר א. בירן, מר ע. גוברין, מר ש. גולן, מר ר. דייק, ד"ר ר. הכט, ד"ר ק. כץ, מר ל. קדמן, ד"ר מ. שפיצר.

7. מינהל מילואות המדינה

בסוף שנת 1962 נמצאו בניהולו של בנק ישראל 59 מילואות פנים, מהם שניים הנקובים במטבע חוץ. כן ריכוז הבנק את הפעולות שבוצעו בישראל בקשר לפדיון ולהמרה של שלושה מילואות חוץ של ממשלת ישראל.

עם הפיחות, ב-9 בפברואר 1962, חלו שינויים ניכרים ביתרות המילואות הצמודים לשער החליפין, וכן בסכומי פדיון הקרן ובתשלומי הריבית. (ראה לוח כ"א-8).

(א) מילואות פנים

היתרה הכוללת של מילואות הפנים במטבע ישראלי עמדה בסוף 1962 על 530.170 מיליון ל"י. יתרת מילואות הפנים, שערכם נקוב בדולרים, עמדה על 45.455 מיליון ל"י. בסכומים אלה כלולים 3.9 מיליון ל"י של מילואות פנים במטבע ישראלי ו-0.5 מיליון ל"י של מילואות הצמודים לדולר, שמועד פדיונם הגיע, אך לא הוגשו לפדיון.

תשלומי הריבית והפרסים על מילואות הפנים הסתכמו ב-24.047 מיליון ל"י, ופדיון הקרן של מילואות אלה — ב-138.035 מיליון ל"י.

בשנת 1962 נוספו למילואות הנמצאים בניהול הבנק סדרות חדשות של המילואות הקיימים וכן הוצאות חדשות של מילואות ציבוריים:

א. בתחילת השנה הוצאו 3 סדרות חדשות של איגרות החיסכון של המילווה לשיכון עולים בסכום כולל של 2.27 מיליון ל"י.

ב. 6 סדרות נוספות של "מילווה הפיתוח תש"ך—1960" — ח' עד י"ג — בסכום של 41 מיליון ל"י. קרן כל הסדרות הללו צמודות למדד המחירים לצרכן. סדרה אחת נושאת ריבית צמודה בשיעור של 5 אחוזים לשנה, סדרה אחת — ריבית צמודה בשיעור של 6 אחוזים, סדרה נוספת — ריבית בלתי צמודה של 6 אחוזים, ואילו שלוש הסדרות הנותרות — ריבית צמודה בשיעור של 5 אחוזים או ריבית בלתי צמודה בשיעור של 6 אחוזים — לפי בחירת הרוכש בשעת הרכישה. סכום ההרשאה הכולל של מילווה זה הוגדל על-ידי הכנסת מ-80 ל-125 מיליון ל"י.

ג. סכום ההרשאה של "המילווה קצר המועד תש"ך—1960" הוגדל אף הוא על-ידי הכנסת מ-50 ל-120 מיליון ל"י, והוא מוצא בסדרות שתקופות הפירעון שלהן לאחר 182, 273 ו-364 יום. למילווה זה נוספו בשנה זו 91 סדרות חדשות, בסכום כולל של 182.25 מיליון ל"י, ומהן נמכרו במשך השנה איגרות בסכום של 175.3 מיליון ל"י. סכום הסדרות החדשות נע בין 0.5 ל-7 מיליון ל"י. במשך השנה נפדו 52 סדרות בסכום כולל של 98.2 מיליון ל"י.

ד. הופצה הוצאת איגרות חוב של חברת החשמל לישראל בע"מ בסך 12 מיליון ל"י. איגרות אלה צמודות למדד המחירים לצרכן או לשער החליפין של הדולר, לפי בחירת הרוכש. הן נושאות ריבית של 5 אחוזים ומועדי פדיון חלים בשנים 1964 עד 1973. הוצאה זו הופצה לפני הפיחות בפברואר 1962.

ה. איגרות חוב של "טפחות", בנק משכנתאות לישראל בע"מ, בסך 15 מיליון ל"י, הצמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית של 5 אחוזים. בכל אחת מהשנים 1969 עד 1974 תיפדה עשירית מהמילווה, ובכל אחת מהשנים 1975 עד 1976 — שתי עשיריות.

בשנת 1962 נמשכה הפצת איגרות החוב של המילווה העממיים ושל "מילווה שיכון עולים תשי"ז—1957", נושא פרסים, בסכום כולל של 83.000 ל"י.

בדצמבר 1962 הוחל בהפצת מילווה של חברת החשמל לישראל בע"מ, שהוצא בשתי סדרות, האחת בסכום כולל של 5 מיליון ל"י, הנושאת ריבית של 5 אחוזים הצמודה למדד או ריבית בלתי צמודה של 6 אחוזים, לפי בחירת הרוכש. סדרה זו תיפדה בדצמבר 1967, בתום 5 שנים מתאריך הוצאתה. הסדרה השנייה, גם היא בסכום כולל של 5 מיליון, נושא ריבית של 5½ אחוזים, הצמודה למדד, והיא תיפדה בשנים 1968 עד 1979. מילווה זו הופץ על-ידי בנק ישראל, אולם ניהולו יהיה בידי חברת החשמל עצמה.

כן נמשכה החלפת "שטרי חיסכון צמודי דולר, תשי"א—1951", רשומים, בשטרי חסכון למוכ"ז, נושאי ריבית של 3½ אחוזים. במשך השנה הוחלפו שטרות בשווי נקוב של 47,870 ל"י, שערכם מגיע ל-402,108 ל"י לפי שער של 8.40 ל"י לכל ל"י של השווי הנקוב.

בשנת 1962 נערכו 51 הגרלות של איגרות פרסים ומילווה שונים וכן הגרלה לפדיון קרן של מילווה עלייה. סך הזכויות הגיע ל-4,340 אלף ל"י. יתרת הזכויות שלא נפדו על-ידי הזוכים הגיעה בסוף 1962 ל-2,351 אלף ל"י.

בשנה זו נפדה השיעור הרביעי, בן 10 אחוזים, של "טבי דולר תשי"א—1951" בסך של 2.5 מיליון דולר.

לוח כ"א-9

מילווה חוץ שניהולם בארץ רוכז על ידי בנק ישראל, 1962

(אלפי דולרים)

המילווה	ההפצה בפועל	הפדיונות עד סוף 1962 *	הסכום במחזור, סוף 1962 *	ההמרות בישראל ב־1962	הריבית ששולמה בישראל בלבד ב־1962
מילווה העצמאות	145,532.8	56,989.0	88,543.8	4,100	739
מילווה פיתוח,					
סדרה א'	234,140.1	86,546.3	147,593.8	9,372	946
מילווה פיתוח,					
סדרה ב'	203,501.6	37,119.9	166,381.7	13,351	251
	583,174.5	180,655.2	402,519.3	26,823	1,936

* איגרות שנפדו בל"י, איגרות שנפדו בדולרים ואיגרות שהומרו באיגרות מאוחרות יותר.

(ב) מילווה חוץ

היקף ההמרה של איגרות החוב של מילווה העצמאות והפיתוח הסתכם בשנת 1962 ב־26,823 אלף דולר לעומת 27,500 אלף דולר בשנת 1961. 44.1 אחוזים מתמורת האיגרות שהומרו שימשו למימון השקעות של משקיעי חוץ במפעלים מקומיים, 16.4 אחוזים הוצאו על-ידי תיירים למימון הוצאות שהותם בישראל, והיתרה הועברה לארץ כתרומות או כמתנות למוסדות ולתושבי הארץ.

8. הפיקוח על המוסדות הבנקאיים והכספיים

בסוף שנת 1962 נמצאו תחת פיקוחה של מחלקת הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל 95 מוסדות בנקאיים ומוסדות כספיים לעומת 77 מוסדות בסוף 1961.

גידול מספר המוסדות הכספיים, הנתונים לפיקוח, מ-13 ל-28 נובע בעיקר מהרחבת הפיקוח על מוסדות אלה בתוקף הוראות "צו בנק ישראל (מוסדות כספיים), תשכ"ב—1962", החל ביוני 1962. צו זה מטיל את פיקוח בנק ישראל גם על אותם המוסדות הכספיים שסך כל הפיקדונות שהופקדו בהם, למעט פיקדונות הממשלה, המוסדות הלאומיים ומוסדות מאושרים אחרים, אינו מגיע ל-100,000 ל"י. החלת הפיקוח על מוסדות אלה אינה כוללת את הוראות הנזילות — כל עוד אין סכום הפיקדונות בהם מגיע ל-100,000 ל"י.

מוסד כספי אחד העביר בשנת 1962 את עסקיו למוסד בנקאי, ואילו ארבעה מוסדות כספיים, שהיו קשורים עם בנקים מסחריים, חיסלו את עסקיהם ויצאו מתחת פיקוח המחלקה. לעומת זאת, נכנסו לתחום הפיקוח ארבעה מוסדות כספיים חדשים, שנוסדו למטרת חיסכון לחינוך תיכון ולחינוך גבוה.

מוסד כספי אחד קיבל בשנת 1962 רשיון מנגיד הבנק להשתמש במילה "בנק" כחלק משמו, ונהפך לבנק למשכנתאות. כן החלו בעסקיהם בשנה זו שלושה בנקים חדשים למשכנתאות ולהשקעות.

לוח כ"א-10

מוסדות בנקאיים וכספיים תחת פיקוח בנק ישראל,

1961 ו-1962

סוג המוסד	סוף 1961	סוף 1962
בנקים מסחריים	27	27
אגודות שיתופיות לאשראי	27	26
בנקים למשכנתאות ולהשקעות	10	14
מוסדות כספיים	13	28
סך הכל	77	95

(א) ביקורת

במשך השנה ערכה מחלקת הפיקוח על הבנקים 68 ביקורות במוסדות הבנקאיים והכספיים. 23 מהן היו ביקורות כלליות, ו-45 — חלקיות.

הביקורות החלקיות כללו, בין היתר, בדיקת הנהלים והרישומים בקשר לערבויות ועיסקי מסחר בשטרות, בדיקות פתע בקופות המוסדות, בדיקות על אשראי שניתן בהכוונת בנק ישראל וכן בדיקת יתרות במעבר בין סניפי המוסדות.

נוסף לביקורות חלקיות אלה המשיכה המחלקה בביקורות שגרתיות של שטחים שונים, ובכלל זה בדיקת פעולות המוסדות הבנקאיים מבחינת בטיחות העסקים ומבחינת התאמתם להוראות החוק.

(ב) דיווח המוסדות הבנקאיים והכספיים

עם הפיחות נתעוררו בעיות שונות בעניין אופן הרישום של הפרשי השיערוך הנובעים משינוי השער בספרי החשבונות, וכן בעניין אופן הצגתם של הפרשים אלה בדינים וחשבונות, המוגשים למפקח על הבנקים, ובמאזנים השנתיים של מוסדות אלה. לאחר התייעצות עם הוועדה המיוחדת, שמונתה בשעתו על ידי נגיד הבנק ואשר עליה הוטל, בין היתר, להציע שיטות רישום אחידות בהנהלת החשבונות של המוסדות, וכן בהתייעצות עם רואי החשבון של המוסדות הבנקאיים והכספיים, נקבעו כללים בעניינים אלה, והמוסדות הבנקאיים והכספיים נתבקשו לנהוג על פיהם.

(ג) ריכוז אינפורמציה

המוסדות הבנקאיים מגישים למחלקת המפקח על הבנקים אחת לשלושה חודשים נתונים לגבי לווים שקיבלו אשראי בסכום העולה על 100,000 ל"י. המחלקה מרכזת נתונים אלה וממציאה למוסדות הבנקאיים על גבי העתקי טופסי האינפורמציה שלהם פרטים לגבי סיכום חובותיהם של לווים אלה למוסדות הבנקאיים שדיווחו עליהם.

לוח כ"א-11

ריכוז אינפורמציה לגבי לווים גדולים, 1961 ו-1962

30 ביוני 1962	30 ביוני 1961	
37	42	מספר המוסדות הבנקאיים שדיווחו
1,134	969	מספר הלווים שעליהם נמסרה אינפורמציה
		סך כל ההלוואות שנכללו בטופסי
893.2	672.7	האינפורמציה (מיליוני ל"י)
		האחוז מכלל ההלוואות שניתנו על ידי
62.2	61.3	המוסדות הבנקאיים

(ד) סטטיסטיקה של המוסדות הבנקאיים

בשנת 1962 החלה מחלקת הפיקוח על הבנקים בפירסום חוברת חודשית של סדרות נתונים סטטיסטיים על ייסוד הדו"חות המוגשים לה על ידי המוסדות הבנקאיים. בין היתר מובאים כאן סיכומי הנכסים וההתחייבויות של המוסדות הבנקאיים, ונתונים על נזילותם, על אמצעי התשלום ועל התנועה במסלקות.

(ה) סניפי מוסדות בנקאיים

בסוף 1962 הגיע מספר סניפי המוסדות הבנקאיים בישראל, פרט למשרדים הראשיים, ל-592 לעומת 558 בסוף 1961. תוספת הסניפים מסתמכת איפוא ב-34 לעומת תוספת של 96 סניפים ב-1961. הירידה במספר הסניפים החדשים נובעת מההגבלות שהוטלו ב"חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מספר 5), תשכ"א-1961", מה-24 במאי 1961. החוק קובע את הצורך בהיתר מיוחד מנגיד בנק ישראל לשם פתיחת סניפים חדשים. החלטת הנגיד ניתנת לאחר התייעצות עם ועדת

משנה מיוחדת של המועצה המייעצת של בנק ישראל. להוציא כמה מקרים מיוחדים, החליטה ועדת המשנה שלא להמליץ בפני הנגיד בשלב זה על מתן היתרים לפתיחת סניפים חדשים, פרט לאותם המקרים שבהם נרכשו הבניינים או נחתמו חוזים לפני כניסת החוק לתוקפו.

(ו) סניפי מוסדות כספיים

במשך שנת 1962 נפתחו בישראל 3 סניפים חדשים של מוסדות כספיים על פי היתרים מאת נגיד בנק ישראל לאחר התייעצות עם ועדת המשנה, שמונתה לשם כך על ידי המועצה המייעצת של הבנק.

(ז) ביצוע הכוונת האשראי

מחלקת הפיקוח על הבנקים המשיכה לטפל בביצוע מדיניות הבנק בתחום הכוונת האשראי הניתן על ידי המוסדות הבנקאיים והכספיים.

בספטמבר 1962 הופעלה קרן חדשה למימון היצוא בשיתוף עם משרד האוצר, משרד המסחר והתעשייה והמוסדות הבנקאיים. הקרן החדשה באה במקום כמה מקורות מימון שונים למימון הון חוזר ליצוא שהיו קיימים לפני כן. פניות מאת המוסדות הבנקאיים להענקת אשראי מהקרן ליצואנים מובאות לפני ועדה, שבה משתתפים נציגי בנק ישראל, משרד האוצר ומשרד המסחר והתעשייה. לפי ההנחיות רשאים המוסדות הבנקאיים, ללא אישור מיוחד לכך, להעניק אשראי כנגד סחורות, שנשלחו לחוץ לארץ, לתקופה של לא יותר משישה חודשים. הריבית, לרבות העמלות, המוטלת על הלוואות מכספי הקרן הועמדה תחילה על 7.5 אחוזים לשנה, אולם החל ב-1 בינואר 1963 הופחתה ל-6 אחוזים.

9. מסלקות השיקים

ב1 באוקטובר 1962 נכנסו לתוקפן תקנות המסלקה החדשות, פרי עבודתה של ועדה שנתמנתה לשם כך על ידי נגיד בנק ישראל באפריל 1960. תקנות אלה מסדירות את פעולות המסלקות ואת הנוהלים וסדרי העבודה בהן. הן בעלות תוקף מחייב לגבי המוסדות הבנקאיים החברים במסלקה. בהתאם לתקנות אלה מינה נגיד הבנק ועד חדש לניהול המסלקה. ועד זה מורכב מארבעה נציגים של בנק ישראל, שאחד מהם משמש כיושב ראש, ומארבעה נציגים של המוסדות הבנקאיים. הירידה, שחלה במרוצת השנים האחרונות, במספרם ובסכומם הכולל של השיקים, שסולקו באמצעות הסליקות הבינ-עירוניות ובמסלקות המקומיות, נובעת מביטולן המוחלט של הסליקות הבינ-עירוניות¹ ומהרחבת אזורי המסלקות העירוניות בתל-אביב ובחיפה וכלילתם של מקומות, שהיו קודם לכן בתחומיהן של מסלקות מקומיות, בתוך אזורים אלה.

בעוד שהגידול במספר השיקים שהוחזרו למסלקות ב-1962 (17.2 אחוזים) תואם את הגידול במספר השיקים שעברו במסלקות (17.1 אחוזים), עולה הגידול בסכום השיקים שהוחזרו על הגידול בסכום השיקים שעברו (41.7 לעומת 26.9 אחוזים). כלומר, חלה עלייה ניכרת בערכם הממוצע של השיקים המוחזרים — 712 ל"י ב-1962 לעומת 590 ל"י ב-1961.

אין נתונים מפורטים על הסיבות להחזרת השיקים, אולם הרוב המכריע הוחזר בשל חוסר כיסוי, ורק מיעוט בשל סיבות טכניות, כגון תאריך מוטעה, חוסר חתימה או חתימה בלתי ברורה וכדומה.

¹ תיאור מפורט של שינוי זה הובא בדו"ח בנק ישראל 1961, עמ' 369.

השיקים שעברו במסלקות, 1960 עד 1962

1962		1961		1960		
הסכום (מיליוני ל"י)	מספר השיקים (אלפים)	הסכום (מיליוני ל"י)	מספר השיקים (אלפים)	הסכום (מיליוני ל"י)	מספר השיקים (אלפים)	
2,010	2,492	1,443	2,148	1,077	1,807	המסלקות העירוניות
8,270	10,170	6,631	8,561	4,893	6,016	ירושלים
2,122	3,074	1,608	2,487	1,190	1,845	תל-אביב
12,402	15,736	9,682	13,197	7,160	9,668	חיפה
—	—	48	92	520	1,125	סך הכל
14	49	56	193	375	1,009	סליקות בין-עירוניות
12,416	15,785	9,786	13,482	8,055	11,803	המסלקות המקומיות
						כלל המסלקות

השיקים שהוחזרו למסלקות, 1960 עד 1962

1962		1961		1960		
הסכום (מיליוני ל"י)	מספר השיקים (אלפים)	הסכום (מיליוני ל"י)	מספר השיקים (אלפים)	הסכום (מיליוני ל"י)	מספר השיקים (אלפים)	
38	60	24	50	19	43	המסלקות העירוניות
323	428	230	371	188	287	ירושלים
64	108	44	82	29	64	תל-אביב
425	596	298	502	236	394	חיפה
0	1	2	7	15	47	סך הכל
425	597	300	509	251	441	המסלקות המקומיות
						כל המסלקות

10. חשבון הרווח וההפסד וחשבון חלוקת הרווחים

בשנת 1962 הסתכם חשבון הרווח וההפסד של הבנק ב-213.0 מיליון ל"י לעומת 36.3 מיליון ל"י בשנת 1961. בכלל זה — 162.0 מיליון ל"י של רווחי הפיחות. בצד הכנסות חל הגידול הבולט ביותר בתקבולי הריבית על פיקדונות והשקעות בחוץ לארץ. הכנסות אלה, שהן במטבע חוץ, הסתכמו ב-36.1 מיליון ל"י לעומת 15 מיליון ל"י ב-1961. גידול חל בהכנסות מפעולות ניכיון המשנה במטבע חוץ. הכנסות אלה עלו מ-3.2 מיליון ל"י ב-1961 ל-4.6 מיליון ל"י ב-1962.

הוצאות הבנק על תשלומי ריבית, הוצאות המינהל וההוצאות האחרות עלו מ-15.8 מיליון ל"י ב-1961 ל-27.7 מיליון ב-1962. ברובו המכריע חל גידול זה בסעיף תשלומי הריבית לבנקים על פיקדונות במטבע חוץ.

רווחי הבנק לאחר ניכוי ההוצאות הגיעו ל-185.3 מיליון ל"י. — להוציא את הרווח מפעולותיו הרגילות של הבנק, את הרווח החד-פעמי הנובע מהפיחות — הגיע ל-23.3 מיליון ל"י לעומת 20.4 מיליון ל"י ב-1961 ו-14.3 מיליון ל"י ב-1960. בהתאם להוראות חוק בנק ישראל הועבר הרווח הנקי במלואו לאוצר המדינה: הרווח מהפעולות הרגילות הועבר לאוצר כהכנסה תקציבית, ואילו רווחי הפיחות בסך 162.0 מיליון ל"י שימשו — לפי הסכם בין נגיד הבנק לבין שר האוצר, שניתן לו תוקף חוקי על ידי הכנסת — לסילוק מוקדם של חלק מחובות הממשלה לבנק ישראל, בעיקר התחייבויות לזמן ארוך, בסך 135 מיליון ל"י ולתשלום הפרשי הצמדה בסך 27 מיליון ל"י.

11. המחקר הכלכלי

המחקר השוטף של ההתפתחויות בכלכלת ישראל, הנערך במחלקת המחקר, רואה אור בחלקו בדין וחשבון השנתי של הבנק, בסקרים התקופתיים, המתפרסמים על ידי המחלקה, ובפרסומים מיוחדים. ב-1962 פורסמו בין השאר המחקרים הבאים:

א. התקציב הלאומי לשנת 1963/64, שהוכן על ידי מחלקת המחקר בשיתוף עם רשות התכנון ועם אגף התקציבים במשרד האוצר והוגש לכנסת בינואר 1963.

ב. דין וחשבון על עליית אמצעי התשלום בתקופה שבין ה-31 בדצמבר 1961 וה-30 ביוני 1962, שהוגש על ידי נגיד הבנק לממשלה ולוועדת הכספים של הכנסת בהתאם להוראות סעיף 35 של חוק בנק ישראל.

ג. סקירה על ההתפתחויות הכלכליות העיקריות בתקופה ינואר עד ספטמבר 1962, שפורסמה בנובמבר אותה שנה והיוותה סיכום ראשון של תוצאות המדיניות הכלכלית החדשה.

ד. סיכומי המחקר על המבנה הפינאנסי של החברות התעשייתיות בישראל בשנים 1956 ו-1957, וכן סיכומים לשנים 1958 עד 1960 לגבי החברות הגדולות ביותר. סיכומים מלאים עד לשנת 1960 יופיעו באחד הסקרים הבאים.

במסגרת סדרת הפרסומים המיוחדים הופיע בשנה זו ספרו של ד"ר מיכאל ברונו "קשרי גומלין, שימוש במקורות ותמורות בפיתוח המשק הישראלי", המוקדש לשימוש בלוחות תשומה-תפוקה לניתוח המשק הישראלי.

בראשית 1963 פורסם מחקרו של ד"ר א. ארדרייך על רווחיות הבנקים המסחריים בישראל בשנים 1956 עד 1961.

בין מחקרי היסוד שטרם נשלמו יש למנות את המחקרים הבאים:

א. המשך המחקר על המבנה הפינאנסי של החברות, הן אחורנית עד 1950 והן מ-1960 ואילך.

ב. מחקר ההתפתחויות בתחום השכר, בייחוד בכל הנוגע לגורמי עליות השכר החורגות מגבול ההעלאות הרשמיות בשכר היסוד. מחקר זה נערך בשיתוף עם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ועם המחלקה למחקר כלכלי בוועד הפועל של הסתדרות העובדים הכלכלית. סיכומים ראשונים פורסמו במשך השנה.

ד"ר פני גינור, יועצת כלכלית לנגיד הבנק, הושאלה למשרד החוץ לתקופה של שנתיים, והיא משמשת כחברה במשלחת ישראל לאומות המאוחדות.

12. פעולות הבנק כמייצג המדינה במוסדות פינאנסיים בינלאומיים

שר האוצר ונגיד בנק ישראל קיימו בחודשי ינואר ופברואר 1962 התייעצויות עם קרן המטבע הבינלאומית, כנדרש לפי תנאי הסכם הקרן, על-מנת לקבל את אישורה לפיחות המטבע ולהאחדת שערי החליפין של הלירה הישראלית. כן קיימו באותה שעה התייעצויות הכלכליות השוטפות, המתחייבות מכוח סעיף 14 של ההסכם. התייעצויות קודמות לפי סעיף זה קיימו בשנת 1959.

ב-9 בפברואר 1962 קיבל הוועד הפועל של קרן המטבע לסיכום ההתייעצויות החלטה, שבה נאמר, בין היתר: "הקרן מקדמת בברכה את הרפורמה בשערי החליפין. אמצעי זה עשוי לחזק את מצב מאזן התשלומים של ישראל ולסייע בהשגת ההתרחבות הרצויה של כלכלתה. הקרן מעריכה את הכרת השלטונות הישראליים בצורך במדיניות מתאימה בשטח האשראי והמסים כדי להפיק את מלוא התועלת מהרפורמה בשערי החליפין, והיא ממליצה על ביצוע ללא רתיעה של המדיניות המתוכננת לשם חיזוק האימון במטבע הלאומי".

הפיחות הביא להגדלת ערכן בלירות ישראליות של מכסות ישראל בקרן המטבע הבינלאומית, בבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח ובאיגוד הבינלאומי לפיתוח. מכסות אלה נקובות בדולרים, אולם רק בחלקן הן נפרעות בדולרים, והיתרה — בלירות ישראליות, בצורת שטרות של ממשלת ישראל לזכות המוסדות הללו. עם שינוי שער הל"י הפקידה ישראל שטרות נוספים לזכות המוסדות הללו בבנק ישראל לשם השלמת מכסותיה: 22.5 מיליון ל"י לזכות קרן המטבע, 1.3 מיליון ל"י לזכות הבנק העולמי ו-0.7 מיליון ל"י לזכות האיגוד הבינלאומי לפיתוח. הסכום שהופקד לזכות הבנק העולמי הוא קטן יחסית, שכן ישראל נמנית עם אותן המדינות אשר העמידו לרשות הבנק העולמי את מלוא מכסותיהן במטבעות הרצויים לה, והבנק ניצל את רובה של המכסה להענקת מילואות למדינות שונות. מכסתה של ישראל בחברת המימון הבינלאומית שולמה במלואה בדולרים, ושינוי השער לא הצריך תשלומים נוספים.

ב-17 באוקטובר 1962 נחתם בוועידת הסכם, שלפיו העניק הבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח לממשלת ישראל הלוואה בסך 22 מיליון דולר לשם סיוע במימון הוצאות מטבע החוץ, הכרוכות בביצוע תכנית להרחבת רשת הכבישים בארץ ולשיפוריה. הלוואה זו, שהיא השלישית המוענקת לישראל על-ידי הבנק העולמי, ניתנה לתקופה של עשרים שנה. הריבית הפעם היא 5.25 אחוזים לשנה לעומת 5.75 אחוזים על שני המילואות הקודמים. בנק ישראל ישמש כסוכן לביצוע תשלומי ההלוואה וגבייתה.

בקשה מטעם רשות הנמלים למלווה נוסף בסך 2.5 מיליון דולר למימון בניית רציף נוסף בנמל אשדוד מונחת עתה לפני הנהלת הבנק. ב-1960 כבר העניק הבנק מלווה בסך 27.5 מיליון דולר למימון הקמת הנמל באשדוד.

בסוף 1962 שולם התשלום השלישי בסך 21,000 דולר ו-907,200 ל"י על חשבון דמי חברותה של ישראל באיגוד הבינלאומי לפיתוח.

בוועידה השנתית של נגיד הבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח, שנערכה בוועידת הסכם בפסטיבר 1962, העלה נגיד בנק ישראל, המשמש כנגיד הבנק העולמי מטעם ישראל, הצעה להרחבת היקף האשראי של האיגוד הבינלאומי לפיתוח על ידי השתתפות הבנק העולמי בהוצאות המימון של אשראי זה. הצעה זו נמצאת בעיון הנהלת הבנק, שהיא גם הנהלת האיגוד, השוקלת עתה את מטעם ישראל, ייצג את המדינה בוועידת נגיד הקרן, שנערכה בעת ובעונה אחת עם ועידת נגיד הדרכים להרחבת מקורות המימון של האיגוד. שר האוצר, המשמש כנגיד קרן המטבע הבינלאומית, הבנק העולמי, האיגוד הבינלאומי לפיתוח וחברת המימון הבינלאומית.

13. הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת

הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת קיימו על יסוד סקירותיו של הנגיד דיונים על ההתפתחויות המוניטאריות במשק על רקע הפיחות והמדיניות הכלכלית החדשה ותפקידי בנק ישראל בה. בין הנושאים האחרים שהועלו בדיוני הוועדה המייעצת היו רווחיות הבנקים ומחקרו של ד"ר ארדרייך בעניין זה, שיעורי הנזילות המוטלים על הבנקים ובעיות שוק האשראי. הוועדה והמועצה קיימו דיון על הדין וחשבון על עליית אמצעי התשלום, שהוגש על ידי הנגיד לממשלה ולוועדת הכספים של הכנסת.

נגיד הבנק מסר לוועדה דינים וחשבונות על פעולותיו בחוץ לארץ, על הטיפול בקבלת המלוות מן הבנק העולמי ועל הפעילות העסקית השוטפת של בנק ישראל. כן הביא הנגיד לפני הוועדה דין וחשבון על רווחי הבנק והוצאותיו, ואת תקציבו התפעולי של הבנק. הוועדה שמעה שורת סקירות על מבנה הבנק ופעולותיו.

המועצה המייעצת סמכה את ידה על הוצאת מטבעות זיכרון שונים.

ב־15 באפריל 1962 מינתה הממשלה את מר יהודה חורין ליושב־ראש הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת, ואת חברי הכנסת מיכאל חוני וחיים צדוק לחברים בהן.

ב־22 ביולי 1962 מינתה הממשלה את חבר הכנסת מיכאל חוני, ששימש חבר הוועדה והמועצה, לסגן יושב הראש שלהן. ב־27 בינואר 1963 מינתה הממשלה בהתאם להוראות חוק בנק ישראל את כל חברי הוועדה והמועצה לתקופת כהונה של שנתיים נוספות. יחד עם מינוי זה החליף מר א. שכטר את מר א. הכהן בוועדה המייעצת. מר הכהן מוסיף להיות חבר המועצה המייעצת.

מאזן, חשבון רווח והפסד

וחשבון חלוקת הרווחים

לשנה שנסתיימה ב-31 בדצמבר 1962

בנק ישראל

מאזנים ל-31 בדצמבר 1961 ול-31 בדצמבר 1962

(אלפי ל"י)

נכסים

התחייבויות

31 בדצמבר 1961	31 בדצמבר 1962	31 בדצמבר 1961	31 בדצמבר 1962	
10,000	10,000	123,142	17,951	זהב — השתתפות ישראל בקרן המטבע הבינלאומית
10,000	10,000	18,750	11,250	נכסים במטבע חוץ
431,164	363,620	1,116,971	473,781	חשבונות סילוקין בקשר להסכמים מסחריים
7,403	7,577	17,574	4,929	שטרי אוצר
1,167	1,343	69,400	69,400	שטרי מקרקעים
217,441	157,775	76,695	77,269	מקדמת ביטחון
149,040	74,620	—	58,502	מקדמת קליטה ובטחון
546,754	246,888	92,400	110,000	מקדמת ביטחון תשכ"א (דולרים ארה"ב)
46,283	28,300	—	23,400	מקדמת השתתפות במוסדות בינלאומיים
11,202	—	—	9,175	שטרי התחייבות של הממשלה
249,229	73,678	4,100	4,100	מקדמות לממשלה
—	4,360	46,466	35,384	חשבונות ממשלה אחרים
193,953	156,601	7,591	15,216	מקדמות לממשלה במטבע חוץ
79,277	51,909	—	1,080	שטרות שנוכו — מטבע ישראלי
62,297	11,661	7,495	13,426	שטרות שנוכו — מטבע חוץ
1,592	702	64,404	42,936	שטרות שנוכו — מטבע חוץ — מדינות ובנקים זרים
		35,725	10,657	חשבונות עודפי מזון (ראה התחייבויות)
		193,953	156,601	נכסי הבנק במקרקעין ובציוד
		—	—	אשראים דוקומנטריים שנפתחו או שקוימו בקשר להסכמי תשלומים (ראה התחייבויות)
		79,277	51,909	ערבויות שניתנו (ראה התחייבויות)
		62,297	11,661	חשבונות אחרים
		562	407	
<u>2,016,802</u>	<u>1,199,034</u>	<u>2,016,802</u>	<u>1,199,034</u>	

בנק ישראל

חשבון רווח והפסד, 1961 ו-1962

31 בדצמבר 1962	31 בדצמבר 1961	הכנסות	31 בדצמבר 1962	31 בדצמבר 1961	הוצאות
		הכנסות משינוי שער הלירה הישראלית			ריבית ששולמה, הוצאות מינהלה והוצאות אחרות
162,048,245	—	ריבית ועמלות שנתקבלו והכנסות אחרות	27,665,458	15,848,897	רווח נקי
-50,966,585	36,273,126		185,349,372	20,424,229	
<u>213,014,830</u>	<u>36,273,126</u>		<u>213,014,830</u>	<u>36,273,126</u>	
חשבון חלוקת הרווחים					
185,349,372	20,424,229	רווח נקי	162,048,245	—	הועבר לאוצר לכיסוי חובותיו ביום 18.3.62
			23,301,127	20,424,229	לאוצר, החשב הכללי
<u>185,349,372</u>	<u>20,424,229</u>		<u>185,349,372</u>	<u>20,424,229</u>	

הנגיד, חברי הוועדה המייעצת וחברי המועצה המייעצת של בנק ישראל

מאי 1963

הנגיד

ד. הורוביץ-

הוועדה המייעצת

י. חורין—יו"ר

מ. חזני—סגן יו"ר

ש. בז'רנו

א. זברסקי

י. פורדר

ח. צדוק

א. שכטר

המועצה המייעצת

י. חורין—יו"ר

מ. חזני—סגן יו"ר

ז. און

א. אוסטשינסקי

ש. בז'רנו

א. בקר

ע. גוברין

א. הכהן

א. זברסקי

ד. פטינקין

י. פורדר

נ. פינגולד

ח. צדוק

ד. ריקנטי

א. שכטר